
Každý sám je odpovědný. Mene Tekel o roli intelektuálního odboje proti totalitě

4. ročník mezinárodního projektu proti totalitě Mene Tekel, který byl zahájen 22. února 2010, pokračoval druhý den v kongresovém centru Univerzity Karlovy v Modré posluchárně mezinárodní konferencí „Intelektuální odboj proti totalitě.“ Autory projektu, zástupce spolupořadatelů, jimiž jsou Konfederace politických vězňů, Univerzita Karlova, Ústav pro studium totalitních režimů a Hlavní město Praha, studenty a čestné hosty přivítal moderátor konference Mgr. Daniel Herman.

Účastníky mezinárodní konference přivítal v Modré posluchárně rektor Univerzity Karlovy prof. Václav Hampel: „Hlavním tématem této konference je intelektuální odboj proti totalitě, i proto vás rád vítám na půdě Univerzity Karlovy; na půdě, které by měla být vlastní kombinace intelektu, akademické svobody, oprávněné hrdosti a vědomí vlastní hodnoty. Právě tato kombinace je antitezí totalitního myšlení a účelových ideologií a proto univerzity patřily k prvním obětem totalitních režimů. I proto je třeba pečovat o nezávislost a autonomii univerzit a akademickou svobodu jako jedné z pojistek proti rozvoji totalitního myšlení. V této souvislosti je nezbytné mluvit nejen o tragických událostech, k nimž v důsledku ztráty svobody a demokracie v minulosti došlo a v některých částech světa dodnes dochází. Je však stejně tak nutné poukazovat na příčiny, které možnost této ztráty připustily. Jde o to přiznat si, a na příkladu naší země v minulém století je to patrné, že na počátku všeho zlého bývá chybné rozhodnutí jednotlivců. Takovým rozhodnutím může být zrovna tak aktivní vystupování ve prospěch zákeřné ideologie, stejně jako pasivita a nezájem o veřejné dění, které se tak zvaně „obyčejného“ člověka zdánlivě přímo nedotýká. Připomínejme si proto minulost, jednotlivé detaily, studujme, zkoumejme, hledejme zjevné i skryté souvislosti a možná i zákonitosti a tak snad předejdeme nečekaným koncům. Je důležité nesetrvávat v pasivitě a lhostejnosti k tomu, co se děje kolem nás, neboť z historie víme, že i netečnost může ubližovat. Jak velmi trefně řekl G.B. Shaw: „Největším hříchem vůči našemu bližnímu není nenávisť, ale lhostejnost.“

rektor UK prof. Václav Hampl: "My se můžeme radovat z toho, že naše dnešní úsilí je mnohem jednodušší než příběhy těch, se kterými se v průběhu festivalu Mene Tekel každoročně setkáváme."

Ve shodě se zvoleným tématem konference bylo zastoupení přednášejících velmi reprezentativní a pestré co do funkcí, které zastávají jako badatelé významných ústavů specializujících se na moderní dějiny a fenomén totality nebo vedoucí rozsáhlých výstavních nebo multi-žánrových projektů, tak co do osobních zkušeností, protože byli vězni totalitních režimů z různých koutů Evropy, kteří aktivně bojovali proti těmto režimům a dokázali přežít.

Jure Knezović, prezident Mezinárodní asociace bývalých politických vězňů a obětí komunismu (Inter-Asso)
Četnými publikacemi, přednáškami a osobní účastí podávají o totalitě autentická svědectví a svobodu a celý svůj další život věnují podpoře lidským právům: prezident INTER-ASSO [Jure Knezović](#) , ředitelka Spolkové nadace pro studium diktatury SED v Berlíně [Anna Kaminsky](#) , [Andrija Vučemil](#) , a [Tomor Aliko](#) .

zleva: Mgr. Daniel Herman, prof. Radim Palouš

K vrcholům konference patřilo vystoupení filozofa prof. Radim Palouše, emeritního rektora Univerzity Karlovy. Ve své přednášce se zamýšlel nad odpovědností intelektuálů:

Kolikrát musel intelektuál 20. století sahat až na dno svých možností, nezapomeňte na vyhazovy z univerzit, ústavů, bylo třeba sbírat leccaké síly tváří v tvář násilí brutální ideologie a těžkostem každodenního života. Když vážíme intelektuály ve 20. století, je třeba říct, že byli zváženi v mnoha ohledech a že byli shledáni lehkými.

„Jedná se o to, z jakého hlediska intelektuály vážíme, jestli z hlediska mravnosti, slušnosti, morálky, která, jak víme, znamená správné chování, nebo z hlediska chování normativního – vyznávám nějakou normu, žiji ve shodě s principy, které respektuji a uznávám. Mohla by o nich vypovídat například statistika, ale je otázka, jestli to, co se dnes za normativní považuje, není spíš konzumní sobectví. Co je dobré a špatné, je otázkou lidského hodnocení; každý svou pozorností a nepozorností hodnotí, přijímá podněty a zároveň sdílí hodnoty, dnešní i dávné, a tak v nitru sedimentuje lidská paměť toho, co je ve společnosti chápáno jako hodnotné – účast, slitovnost, tolerance, svoboda, spravedlnost, rovnost... Ale hodnoty samy jsou hodnotitelé, morální lidské povědomí přece samo, jakožto morální, morálně soudí a hledá to významnější, to lepší, to bližší oproti vzdálenějšímu. Francouzský filozof Paul Ricoeur to nazývá osobní re-evaluací etického nebe, tedy hodnotového nebe, ke kterému se člověk vztahuje. Každý sám je odpovědný, ne že se to tak nosí, - my sami – a tato samota je výrazem jedinečnosti každého stvoření. Není výrazem opuštěnosti, nýbrž nenahraditelné vazby k druhým, k veškerenstvu. Je úkolem zhodnotit se svého jedinečného poslání a vždy je vesmírným dramatem mezi promarněnou šancí a věrností svému jedinečnému úkolu - ze své svobody zůstat věren co příslušník domova Svět. Svět, etymologicky souvisí se slovem svítit, - kvalita podstatná světu, jakožto tomu, co se nějak ukazuje, v tomto případě co se ukazuje jako osobně odpovědným. Souznění tvoří spojenectví všech lidí srozuměných, „intellectus“ je porozumění a skrze toto porozumění vede ke srozumění.“

Na závěr první části byl promítnut kanadský dokument „Zdi nemlčí“ o benefičním koncertu na podporu výstavby Památníku obětem totalitního komunismu - Kanada útočištěm uprchlíků. Mezi hosty proto byly [Elley-Ray Hennesy](#), autorka dokumentu Zdi nemlčí, a [Zuzana Hahn](#), kulturní poradkyně, televizní redaktorka, režisérka krátkých dokumentárních filmů a zakladatelka charitativní organizace Hearts Open Toronto a skupiny Open Book Group, jejímž cílem je realizace památníku v Ottawě obětem světového komunismu a odhalení zločinů komunistické totality. Uvedení snímku svou účastí na konferenci podpořila velvyslankyně Kanady v ČR J. E. Valerie Gail Raymond.

Univerzita Karlova se dlouhodobě věnuje tématům spojeným s úsilím a bojem za demokracii a připomínáním tragických osudů, které jsou spojeny s bojem proti totalitám všeho druhu. Kromě výstavních projektů, které každoročně nalézají

své umístění v reprezentativních prostorách Křížové chodby Karolina, a účasti na mezinárodním projektu Mene Tekel je jejím největším příspěvkem poslední doby otevření Centra Malach, digitálního multimediálního archivu videonahrávek pamětníků holocaustu, jednoho z největších digitálních archivů na světě, v prostorách Matematicko-fyzikální fakulty UK. V současnosti se připravuje rozšíření archivu i na další případy genocidy v moderních dějinách v první řadě genocidy Arménů během 1. světové války.
(Marie Kohoutová)